

- b) přijmu pravidla řešící kolize a „umísťující“ právní vztah do dosahu jednotlivých národních právních řádů (jsou po vyřešení kolize řešeny např. českým občanským a obchodním právem nebo slovenským občanským a obchodním právem). Tato pravidla může přijmout více států (např. mezinárodní smlouvou), nebo je může stát přijmout autonomně normou vnitrostátního původu, nebo mohou být přijata na úrovni regionální (viz úpravu v rámci Evropské unie). Tato pravidla mohou mít podobu pevnou nebo flexibilní.

Jaké musí být splněny podmínky pro to, aby vůbec vznikly kolize mezi právními řády jednotlivých států? Jaké podmínky musí být splněny, aby byly pocíťovány potřeby řešení těchto kolizí? Jaké podmínky musí být splněny pro to, aby existovala schopnost řešit tyto kolize?

Literatura mezinárodního práva soukromého vymezuje pravidelně níže uvedené podmínky, které ve svém souhrnu mohou vést ke vzniku mezinárodního práva soukromého:

- A. Existence států a jejich právních řádů vykazujících určitý rozdíl v obsahu.
- B. Vzájemné uznávání existence právních řádů jednotlivých států.
- C. Styky (ekonomické či společenské) mezi subjekty z jednotlivých států.
- D. Určitý stupeň právního povědomí, který umožňuje vnímat kolize a najít způsob jejich řešení. Je zřetelné, že musí dojít k uvědomění si problému, jeho poznání a musí existovat intelektuální potence k jeho řešení.

Jak ukáže krátký historický exkurs, je mezinárodní právo soukromé poměrně mladou disciplinou, jejíž myšlenkové základy je třeba hledat na středověkých univerzitách. Proto v jeho základech stojí myšlenkový universalismus, který se rozpouští v novověku v národních úpravách proto, aby byla následně hledána řešení na vyšší než pouze národní úrovni.

1.2 HISTORIE VZNIKU MEZINÁRODNÍHO PRÁVA SOUKROMÉHO

Pro pochopení této discipliny je vhodné se pokusit i o krátký exkurs do historie doktrín. Pomohou nám pochopit, proč se například neuplatnil pro řešení soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem jen princip teritoriální (tj. všechny vztahy na území určitého státu se řídí jen jeho právem) či jak došlo k vývoji některých řešení.

Úvodem je třeba říci, že jde jen o účelové a krátké nastínění. Zájemce o hlubší výklad odkazujeme na literaturu uvedenou v příslušném oddíle k této kapitole.

1.2.1 Antika, starověké společnosti, kmenové právo – kořeny mezinárodního práva soukromého?

Je módní záležitostí hledat kořeny novodobých právních jevů až ve starověkých společnostech. Pomineme-li fakt, že o řadě společností a států prakticky nic nevíme, lze alespoň v případě středomořských civilizací některé jevy hodnotit a uvést do souvislostí.

Skutečností je, že v této době existovaly některé podmínky, které by mohly vést ke vzniku pravidel mezinárodního práva soukromého, resp. k uvědomění si potřeby řešit kolize. Existovaly státy, existovala právní pravidla, existovaly obchodní styky mezi příslušníky různých území s různými právními řádami. Ať to byli Egypťané, Sumeřané, Mitánci, Feničané, pro něž se obchod a plavba staly základním zdrojem obživy, či později Římané. Samozřejmě, nešlo o masový mezinárodní obchod v našem slova smyslu. Pro ten neexistovalo ve starověku dosti přebytků, které by směřovaly do oblastí směny s jinými státy. Spíše šlo zpočátku o náhodné kontakty, náhodné obchodní výpravy a teprve později dochází k pravidelným výměnám. Jednalo se zpravidla o luxusního zboží. Zcela chybí to, co je dnes běžné – přímé uspokojování spotřebitele zahraničním obchodníkem.

To, co se zdá, že dále zcela chybělo, bylo vzájemné uznávání cizích států a rovnoprávné uznávání postavení cizích státních příslušníků. V pozděj-